

JAZYKOVÉ ZKOUŠKY PRO TRVALÝ POBYT

PhDr. Jitka Cvejnová

Národní ústav pro vzdělávání, ČR

Klíčová slova: *jazykové zkoušky, jazykové zkoušky pro migranty, jazykové zkoušky pro získání trvalého pobytu*

Key words: *language examinations, language examinations for migrants, language examinations to obtain a permanent residence permit*

Úvod

V řadě evropských a mimoevropských států mají migranti povinnost, pokud chtějí získat trvalý pobyt v dané zemi, prokázat, že ovládají jazyk své hostitelské země, popřípadě že mají příslušné občanskoprávní znalosti a povědomí o její historii a kultuře. Trend k zavádění formalizovaných jazykových zkoušek, povinné výuky jazyka, výuky reálií či zkoušky reálií jako nutné podmínky k získání trvalého pobytu v hostitelské zemi lze pozorovat, především v evropských státech, od počátku tohoto tisíciletí.

Obdobné podmínky byly již mnohem dříve stanoveny ve Spojených státech amerických např. americkým federálním imigračním zákonem z roku 1917 Immigration Act 1917, který zavedl tzv. reading test pro všechny migranty nad 14 let k omezení migrace do Spojených států. Pozdější imigrační zákon z roku 1952 pak zavedl požadavek znalosti anglického jazyka, historie, principů a forem vládnutí ve Spojených státech k získání občanství Immigration and Nationality Act 1952. Tento požadavek zůstává platný i v dalších postupně novelizovaných imigračních federálních zákonech.

Výše zmíněný trend se stal v posledních letech především předmětem zájmu Rady Evropy, která zorganizovala prostřednictvím své Jednotky jazykových politik ve Štrasburku tři ankety, jež postupně zmapovaly existenci či neexistenci těchto podmínek u členských států Rady Evropy. První šetření Rady Evropy bylo vedeno na podzim roku 2007 ve spolupráci s Divizí pro migraci, s organizací ALTE a francouzskou organizací Délégation à la langue française et aux langues de France, přičemž této anketě se zúčastnilo 26 členských zemí Evropy.¹ Druhá anketa byla organizována znovu s Divizí pro migraci pod záštitou Výboru pro migraci, anketě se zúčastnilo 31 členských států Rady Evropy.² Konečně třetí anketa, již se zúčastnilo 36 členských zemí, se konala v roce 2013.³

Vzhledem k tomu, že uvedené ankety neobsahují zcela přesné údaje, pokud jde o Českou republiku, ale i další země, z těchto anket pouze vycházím, přičemž jsem si stanovila cíl zjistit, které **údaje byly platné k 31. prosinci roku 2015**. V některých případech se ukázalo, že ankety Rady Evropy neodpovídají zcela skutečnosti, nebo se situace v uvedených zemích změnila.

Dále jsem považovala za nutné neomezovat se jen na členské země Rady Evropy, ale zaměřit se také na další země, přičemž jsem ale omezila pouze na ty, které jsou předmětem hodnocení organizace

¹ Výsledky této ankety najde zájemce na adrese <http://www.coe.int/fr/web/lang-migrants/surveys>.

² Výsledky této ankety najde zájemce na adrese, viz výše.

³ Výsledky této ankety najde zájemce na adrese, viz výše.

MIPEX⁴, jež hodnotí migrační politiku 38 vyspělých zemí na základě odborných studií o migraci. Další omezení spočívalo v tom, že pro některé státy nebyla dostupná legislativa v angličtině. Při sledování stavu v jednotlivých zemích jsem vycházela vždy z příslušné legislativy jako z primárního pramene, pokud je dostupná na internetu, popřípadě z internetových stránek vztahujících se na příslušné zkoušky nebo výuku. Pokud to primární prameny umožňují, snažím se také zachytit, zda existuje zkouška k občanství, je-li to možné vysledovat. Zatímco u trvalého pobytu se snažím citovat, je-li to možné, konkrétní předpisy, u občanství jen konstatuji současný stav.

U některých států jsou uvedeny podrobnější údaje, neboť podmínky trvalého pobytu v těchto zemích nebyly v Česku dosud analyzovány. Tato analýza byla zpracována na podnět MŠMT a úkolem bylo věnovat se co nejširšímu spektru jednotlivých zemích a eventuálně zaznamenat různé tendence v oblasti jazykových požadavků ke zkoušce pro trvalý pobyt. Celkem byla provedena **analýza u 49 zemí**.

Tendence, které z ankety vyplynuly, jsou shrnuty na závěr příspěvku.

Stručný popis situace v jednotlivých analyzovaných zemích (země jsou zařazeny podle abecedního pořádku)

Albánie

Získání trvalého pobytu v Albánii upravuje zákon č. 108/2013 z 28. března 2013 „O cizincích“, neexistuje žádná podmínka ohledně znalosti jazyka. Tato podmínka je stanovena až pro občanství, není však vztahena k žádné standardizované úrovni o „základní znalosti albánského jazyka“.

Arménie

Získání trvalého pobytu v Arménii upravuje zákon o cizincích ze dne 25. prosince 2006, a to v článku 16. Předpis byl novelizován 2. února 2010. K získání trvalého pobytu není stanovena žádná podmínka znalosti jazyka. Naopak občanství vyžaduje znalost Ústavy Arménské republiky a arménského jazyka, kde se požaduje „zběhlost ve vyjadřování“.

Andorra

Získání trvalého pobytu upravuje zákon 9/2012 ze dne 31. května o imigraci, který byl naposledy novelizován v roce 2014. Zákon nestanoví žádnou podmínku ohledně jazykových znalostí pro trvalý pobyt. Zákon o občanství stanoví podmínku integrace včetně jazykové do andorrské společnosti. Konkrétní stupeň znalosti katalánštiny není stanoven.

Austrálie

Podmínky trvalého pobytu v Austrálii upravují tzv. Migration Regulations 1994, které jsou každoročně novelizovány. O trvalý pobyt se žádá předem, migrant musí dosáhnout určitý počet bodů, aby příslušný trvalý pobyt získal. Existují různé možnosti přístupu k trvalému pobytu, nicméně všechny jsou spojené

⁴ www.mipex.eu

s dosažením určité úrovně angličtiny. Vízová politika je tak složitá a proměnlivá, že je často nutné využít služeb migračních agentů se speciální licenci.

Pro úspěšné získání nezávislého trvalého pobytu je nutné ovládat angličtinu minimálně na úrovni 6.00 IELTS (International English Language Testing System)⁵ u všech subtestů, což zhruba odpovídá zkoušce B2.2 Společného evropského referenčního rámce (dále jen SERR).

Vedle toho ale umožňuje Austrálie předložit výsledky z jiných jazykových zkoušek. Jednou z uznávaných zkoušek je Occupational English Test (OET)⁶, kde je třeba dosáhnout výsledku B. Tento test je obtížné srovnat se SERR, protože se využívá pouze v Austrálii a vztah k SERR se mi nepodařilo věrohodně zjistit.

Dále se uznává také TOEFL iBT, pokud byly dosaženy minimálně výsledky 12 pro poslech, 13 pro čtení, 21 pro psaní a 18 pro mluvení a zkouška není starší než 3 roky. Pokud se podíváme na vztah mezi touto zkouškou a SERR, pak 12 bodů pro poslech odpovídá úrovni skoro B1, 13 bodů pro čtení úrovni B1.2, mluvení skoro B1 a psaní úrovni B2.

Kromě toho se akceptuje minimálně 50 bodů ve všech čtyřech složkách (mluvení, čtení, poslech a psaní) v Person Test of English Academic⁷. Tato úroveň dle autorů testu odpovídá úrovni B1.2 SERR.

Pro všechny předchozí testy platí, že byly uskutečněny v posledních třech letech. Konečně se akceptuje 169 bodů v každém ze subtestů Cambridge English Advanced po 1. lednu 2015. Test je určen k prověření úrovně C1 SERR. Uvedený výsledek odpovídá úrovni B2 SERR.

Z výše uvedeného lze vyvodit, že se požaduje poměrně vysoký stupeň znalosti angličtiny, který se pohybuje v pásmu B2 SERR. Výše uvedené znalosti odpovídají tzv. *competent English*.

Sponzorovaná a pracovní dočasná víza připouštějí znalosti na poněkud nižší úrovni. Z tohoto hlediska Oddělení imigrace a ochrany hranic mluví o *functional* nebo *vocational English*. *Functional English* odpovídá výsledku 4,5 IELTS, 32 bodům v TOEFL iBT, 30 bodům v Pearson Test a 147 bodům CAE⁸. Všechny zkoušky musí být staré nejdéle 12 měsíců před podáním žádosti o víza. *Vocational English* odpovídá výsledku 5 IELTS, výsledku B v OET, výsledku 4 poslech, 4 čtení, 14 psaní a 14 mluvení v TOEFL iBT, 36 bodům v Person Test a 154 bodům v CEA. Kromě CEA všechny zkoušky musí být absolvovány nejdéle 3 roky před podáním žádosti o víza.

Celkově lze říci, že v Austrálii jsou požadavky na znalost jazyka poměrně vysoké. Australské úřady nikde neuvádějí, jakým způsobem porovnávaly vzájemnou kompatibilitu jazykových testů, z porovnání, která mám k dispozici, nejsou vyžadovány jazykové znalosti na úplně stejné úrovni. Není také jasné, proč u některých testů vycházejí požadavky méně náročněji než u jiných.

Žadatele o australské občanství čeká ještě navíc test o australských hodnotách, historii, tradicích a národních symbolech, který zároveň prověřuje i jejich jazykové znalosti.

⁵ Jde o zkoušku zavedenou Univerzitou v Cambridge, British Council a australskou organizací IDP Education Australia.

⁶ Jde o zkoušku pro pracovníky ve zdravotnictví, využívanou od 80. let v Austrálii, dnes je vlastnictvím University of Cambridge a místního Box Hill Institute, výsledky zkoušky A až E, přičemž A je nejlepší úroveň.

⁷ Jde o test skupiny Pearson (jinak londýnské nakladatelství). Od roku 2009 vyvinula právě uvedený akademický test s Graduate Management Admission Council, který slouží k testování znalosti angličtiny kandidátů zkoušky MBA.

⁸ IELTS hranice B1.2 a B2, TOEFL iBT odpovídá A2, Person Test A2, CAE B1.

Belgie

Trvalý pobyt v Belgii upravuje zákon z roku 1984 o vstupu na území, pobytu, usídlení a vycestování cizinců, konkrétně článek 42, který byl již několikrát novelizován, nejdůležitější novelizace je z roku 2003. Předpis byl upřesněn nejnověji oběžníkem z roku 2009 ohledně statutu dlouhodobého rezidenta. Žádná podmínka znalosti jazyka v těchto předpisech není stanovena. Nicméně od 1. ledna 2013 platí podmínka znalosti na úrovni A2 některého z vnitrostátních jazyků pro případy, kdy cizinec chce požádat o belgické občanství.

Bosna-Hercegovina

Trvalý pobyt je upraven zákonem o pohybu a pobytu cizinců a azylu přijatém v roce 2008 a novelizovaném v roce 2012, konkrétně v článku 59. Tento článek obsahuje jazykovou podmínku v odst. 1 písm. e, dále v celém odst. 2. Podmínka stanoví, že cizinec zná jeden z úředně užívaných jazyků a zná jeho abecedu. Zkoušku z jazyka mohou konat vysoké školy, středoškolské instituce nebo instituce pro výuku dospělých, které jsou k tomuto účelu schváleny Ministerstvem školství. Náklady na zkoušku a výuku si platí cizinec sám. Podle bosenské Ústavy jsou úředními jazyky bosenština a chorvatština a srbština. Konkrétní informace o těchto zkouškách se mi nepodařilo najít. Také zákon o občanství vyžaduje znalost některého z úředních jazyků, aniž by její úroveň byla přesněji v právních předpisech specifikována.

Bulharsko

Trvalý pobyt upravuje zákon o cizincích v Bulharské republice z roku 1998, jehož prováděcí nařízení je z roku 2000. Nicméně tento zákon byl hodně novelizován, přičemž podmínky k získání trvalého pobytu jsou konkrétně stanoveny v článku 24, avšak tento článek neobsahuje žádnou podmínku ohledně znalosti bulharského jazyka. Zákon o občanství vyžaduje znalost bulharského jazyka. Ministerstvo školství stanovilo její úroveň na B1, zkoušku zajišťuje Sofijská univerzita sv. Klimenta Ochridského, která je členem ALTE.

Černá Hora

V Černé Hoře platí nový zákon o cizincích od 1. dubna 2015. Podle článku 35 není trvalý pobyt v zemi podmíněn jakoukoliv znalostí vnitrostátního jazyka. Získání občanství Černé Hory je podmíněno základní znalostí srbštiny, která se od ustanovení Černé Hory jako samostatného státu začíná pomalu ustanovovat jako samostatný jazyk pod názvem černohorština. Ústava z roku 2008 ji už označuje jako hlavní jazyk. Nicméně se oficiálně akceptuje užívání srbštiny, bosenštiny, albánštiny a chorvatštiny.

Dánsko

Trvalý pobyt v Dánsku je podmíněn znalostí dánštiny na základě zákona o cizincích z 25. června 2013, který v článku 42 podmiňuje trvalý pobyt znalostí dánského jazyka. Základním požadavkem je absolvovat zkoušku Prøve i Dansk 2. Protože žadatel kromě základních podmínek musí splnit dvě ze čtyř dodatečných podmínek, nabízí se možnost absolvovat zkoušku Prøve i Dansk 3, která figuruje mezi

dodatečnými podmínkami. Pokud jde o úroveň zkoušky z dánského jazyka 2, odpovídá úrovni B1 SERR, zkouška označená číslem 3 odpovídá úrovni B2 SERR.

Kromě toho rodinní příslušníci musí složit ústní zkoušku na úrovni A1 do šesti měsíců od registrace v zemi. Cizinci, kteří přicházejí za účelem sloučení rodiny, jsou povinni složit zkoušku na úrovni A2 do patnácti měsíců od registrace. Ani v rámci tzv. zelené dánské karty se nelze vyhnout znalosti jazyka, i když podmínky jsou mírnější a body se přidělují i za znalost angličtiny, němčiny, eventuálně skandinávských jazyků.

Dánsko nabízí příchozím migrantům 250 hodin výuky dánštiny zdarma pro začlenění na pracovním trhu, nejkratší doba absolvování uvedené výuky je rok a půl, v pěti cyklech po padesáti hodinách. Po tomto následuje další vzdělávací program pro dánštinu 1–3. Tento program trvá 3 roky, tyto kurzy jsou opět zdarma. Výuka je organizována na obecní úrovni.

Připomeňme, že občanství už není spojeno s další jazykovou zkouškou, ale pouze s testem z dánské kultury a historie.

Estonsko

Trvalý pobyt v Estonsku vyplývá ze zákona o cizincích z 9. prosince 2009, který stanoví podmínku znalosti jazyka pro ty, kteří studují v Estonsku (čl. 162). Každý cizinec žádající o dlouhodobý pobyt v Estonsku musí prokázat znalost estonského jazyka minimálně na úrovni B1 (čl. 234). Prováděcí podmínky zkoušek jsou stanoveny v zákoně o jazyku z 1. července 2008. Zkoušky organizuje nadace Integration Foundation and Estonian Migration Fund. Stejný fond také organizuje bezplatné kurzy estonského jazyka na úrovni A2, B1 a B2 od roku 2015 s podporou Evropského sociálního fondu. Uvažuje se i o kurzech na úrovni A1. Připomeňme, že k udělení občanství je podmínkou znalost jazyka na úrovni B1 a absolvování testu o estonské ústavě a o zákonu o občanství.

Finsko

Trvalý pobyt je upraven zákonem o cizincích z roku 2004, který byl novelizován v roce 2010, podmínky jsou obsaženy v článku 47, článek však neobsahuje žádnou podmínku ohledně znalosti finského nebo švédského jazyka. Integrační plán však cizinci nabízí bezplatnou výuku finského nebo švédského jazyka, kterou organizují pobočky Úřadu pro zaměstnanost a ekonomický rozvoj. Kurzy mají vést k začlenění uchazečů o pobyt do pracovního procesu. Integrační plán je vypracováván pro každého migranta v rámci snahy o jeho začlenění do pracovního procesu. Migrant si také může zvolit svůj vlastní kurz, musí být ale součástí jeho integračního plánu a nesmí být kratší než 20 hodin týdně. Občanství je podmíněno znalostí finského nebo švédského jazyka. Úroveň jazykových zkoušek se musí pohybovat od 1. ledna 2012 minimálně na úrovni odpovídající B1 SERR.

Francie

Francie upravuje trvalý pobyt na svém území v zákoníku ohledně vstupu a pobytu cizinců a azylovém právu z 25. července 2006, který je téměř bez ustání pozměňován, výrazněji 18. června 2011. Podle čl. 311-9 cizinec, který hodlá dlouhodobě pobývat na francouzském území, musí absolvovat „integrační přípravu“ do francouzské společnosti a musí uzavřít s francouzským státem přijímací integrační smlouvu,

v níž se zavazuje navštěvovat přípravu k občanství a, je-li to nutné, jazykovou přípravu. Občanskoprávní příprava zahrnuje seznámení s francouzskými institucemi a republikánskými hodnotami, zejména s rovnoprávností mužů a žen a s laickým charakterem francouzského státu, dále pak s postavením Francie v Evropě. Cizinec má nárok na bezplatnou informaci o životě ve Francii a seznámení s profesními možnostmi. Zákon je pak konkretizován řadou prováděcích předpisů. V praxi realizuje vše Francouzský úřad pro migraci a integraci. Součástí integračního procesu je účast na povinném informačním dnu o životě ve Francii zaměřeným na praktické aspekty života v určité lokalitě, účast na povinném informačním dnu o zákonech, lidských právech, sociálních právech, republikánských institucích a administrativní organizaci ve Francii, účast na povinném informačním dnu pro rodiče, které vysvětlují pojem rovnoprávnosti, povinnou školní docházku a rodičovské povinnosti, a povinná účast na integračním půl dni, který se věnuje konkrétní přípravě na zaměstnání dané osoby. Pro osoby, které neovládají francouzštinu nebo ty, které neabsolvovaly kurz francouzštiny před příjezdem v zemi původu, se nabízí kurz až 400 hodin výuky jazyka, který vede k získání diplomu DILF, jenž odpovídá úrovni A1.1. Francie také v některých zemích nabízí výuku ještě před příjezdem do země. Tento model, který běží několik let, má být pozměněn v roce 2016, a to tak, že po roce by se prokazovala úroveň A1, po pěti letech úroveň A2. Legislativní proces ohledně těchto právních předpisů ve Francii probíhá. Pro úplnost dodejme, že zákon č. 2011-672 ze dne 16. června 2011 o migraci, integraci a státní příslušnosti stanovil jako podmínku přijetí francouzského občanství zkoušku na úrovni B1, tato úroveň je však požadována pouze u poslechu a mluvení.

Chorvatsko

Chorvatsko reguluje pobyt prostřednictvím zákona o cizincích zákonem č. 74 z roku 2013, konkrétně v článcích 92 až 97. Jednou z podmínek trvalého pobytu je znalost chorvatského jazyka a latinky, znalost chorvatské kultury a sociálního systému. Zkoušky chorvatského jazyka jsou prováděny vysokoškolskými institucemi, středními školami a institucemi pro vzdělávání dospělých, které organizují programy výuky chorvatského jazyka. Cizinec dále prokazuje znalosti chorvatské kultury a sociálního systému vyplněním dotazníku, který je mu předložen při řízení o trvalém pobytu. V podstatě podobné podmínky jsou požadovány pro udělení občanství. V roce 2012 bylo publikováno 100 otázek občanského testu, žadatelé musí správně odpovědět na 10 z 15 náhodně vybraných otázek. Test předpokládá poměrně dobrou znalost chorvatského jazyka.

Irsko

Irsko reguluje migraci na základě zákona o migraci z roku 2004. Nezavádí žádnou podmínku ohledně znalosti jazyka. Obdobně tomu je i u občanství.

Island

Trvalý pobyt upravuje zákon o cizincích č. 92 z roku 2002, byl však pozměňován, naposledy v roce 2015. V článku 15 ohledně trvalého pobytu se stanoví u písmena a) podmínka, že cizinec navštěvoval kurzy islandštiny pro cizince. Další předpisy určují, že cizinec musí prokázat, že absolvoval 150 hodin jazyka nebo musí předložit potvrzení o absolvované zkoušce. Kurzy probíhají na akreditovaných školách. K získání občanství se od roku 2008 požaduje znalost islandštiny, test k prověření této znalosti je

podrobně popsán v příslušné vyhlášce, vztah k SERR z ní však nelze určit. Test se vztahuje i na základní realie. Předpokládá se studium 240 hodin jazyka ke složení testu.

Itálie

Trvalý pobyt je nejen podmíněn zákonem o trvalém pobytu z roku 2007, ale také zákonem o veřejné bezpečnosti z 2009, kde se stanoví jako nutnost znát mluvený italský jazyk na úrovni A2, přičemž zkoušky probíhají u certifikovaných zkušebních center (Univerzita v Perugii, Univerzita pro cizince v Sieně, Univerzita v Římě, Společnost Dante Alighieriho). Od roku 2012 musí cizinci, kteří žádají v Itálii o trvalý pobyt, podepisovat integrační dohodu s italským státem a cizinec získává body k trvalému pobytu na základě kreditového systému. Cizinec si má osvojit znalosti italského jazyka, občanské kultury, občanského života. Kredity získává za absolvování kurzů v územních střediscích pro trvalý pobyt. Tato střediska zajišťují také jazykové testy. Občanství znalost jazyka jako podmínku explicitně neuvádí.

Japonsko

Japonsko přijalo nový zákon o imigraci 7. května 2012, tento zákon zavedl řadu podmínek pro trvalý pobyt, ale povinnost ovládat japonský jazyk nezavedl s jedinou výjimkou – od roku 2012 zavedlo bodový systém pro udělování trvalého pobytu pro vysoce kvalifikované zahraniční pracovníky, kterým slibuje přednostní zacházení při udělování pobytu, přičemž součástí bodovacího systému je znalost japonského jazyka na úrovni N1, což je nejtěžší úroveň z pěti úrovní. Podle srovnávacích tabulek odpovídá úrovni B2+ SERR. Občanství je rovněž podmíněno znalostí japonštiny, i když tato podmínka není v zákoně o občanství výslovně uvedena, neboť osoba musí vést pohovor s příslušným úředníkem Ministerstva spravedlnosti.

Jižní Korea

Podle zákona ze srpna 2008 se v článcích 39, 40 vyžadují základní znalosti korejského jazyka a kultury a porozumění korejské společnosti. Znalost jazyka vyžaduje maximálně 415 hodin studia jazyka a 50 hodin znalostí o různých aspektech společnosti. Studium provázejí 4 testy korejského jazyka (předběžný, úroveň 1–3, střednědobý a konečný /úroveň 5/). Po střednědobém testu lze dostat certifikát pro trvalý pobyt, absolvování konečného testu je důležité pro získání občanství. Podle porovnávacích tabulek s SERR test pro trvalý pobyt je přibližně na úrovni B2, test k občanství na úrovni C1.

Kanada

Požadavky pro trvalý pobyt v Kanadě se nacházejí v zákoně o migraci a ochraně uprchlíků z roku 2002. Kanada přijímá zájemce o trvalý pobyt na základě výběru, lidé usilující o výběr musí splnit řadu jazykových podmínek, pokud migranti nepřicházejí jako odborníci na základě výběru, ale například jako uprchlíci, jsou jim poskytovány zdarma jazykové kurzy. Úroveň jazyka se hodnotí podle testovacího systému Vanadiem Language Benchmark/Niveau de compétence linguistique canadien. U lidí, kteří přicházejí do Kanady na základě různých programů, se jejich způsobilost boduje, přičemž se vyžaduje nejnižší úroveň 5 pro mluvení a poslech a 4 pro čtení a psaní, u klasifikovaných pracovníků

úroveň 5 a vysoce kvalifikovaných úroveň 7. U vysoce kvalifikovaných pracovníků se hodnotí také znalost druhého kanadského jazyka. Úroveň 4 odpovídá A2, úroveň 5 B1.1, úroveň 7 B2.2. Testy jsou placené uchazeči a musí je absolvovat všichni i ze zemí, kde se jinak jazykem mluví. Pro francouzštinu se užívá test Hospodářské a průmyslové komory v Paříži, pro angličtinu se používají IELTS Academic testy a kanadské zkoušky organizace CELPIP. K získání občanství je požadováno absolvování testu o reáliích, požaduje se znalost jazyka minimálně úrovně 4.

Kypr

Kyperský zákon o cizincích a migraci z roku 2014 stanovuje jako podmínku trvalého pobytu na Kypru znalost řeckého jazyka na úrovni A2 a povědomí o současné politické a sociální situaci na Kypru. Při žádosti o občanství je třeba prokázat základní znalosti řečtiny během pohovoru.

Lichtenštejnsko

Zákon o cizincích v Lichtenštejnsku ze 17. září 2008, k jehož poslední novelizaci došlo v roce 2014, popisuje nutnost znalosti německého jazyka. Od 1. ledna 2009 se vyžadují znalosti jazykové. U trvalého pobytu je nutná znalost němčiny na úrovni A2. U manželů se vyžaduje zkouška A1. Žadatel o občanství v Lichtenštejnsku musí absolvovat zkoušku na úrovni B1 z němčiny a znát základy právního systému a státních struktur v Lichtenštejnsku od roku 2008. Lichtenštejnsko organizuje kurzy na základě dobrovolnosti.

Litva

Trvalý pobyt upravuje zákon o statutu cizinců z 1. ledna 2013, kde v článku 94 se mluví o nutnosti znalosti litevského jazyka a občanskoprávních institucí. Nicméně úroveň není explicitně definována, zákony mluví obecně. Součástí požadavků je absolvování testu o základech Ústavy. Podobně jsou definovány i požadavky na občanství. Pokud se lze opírat o závěry Rady Evropy, pak požaduje Litva úroveň A2, speciální požadavek pro občanství není specifikován. Probíhají bezplatné kurzy na úrovních A1, A2 a B1 a příprava na test o ústavě, vše je hrazeno na základě prostředků poskytnutých z Evropského sociálního fondu.

Lotyšsko

V Lotyšsku platí zákon o vstupu a pobytu cizinců na území Lotyšské republiky z 1. září 2014, zde se v článku 4 vyžaduje znalost základů lotyšského jazyka, kultury a státních institucí. Z dalších předpisů vyplývá, že se požadují znalosti lotyšského jazyka minimálně na úrovni A2, zkoušky zajišťuje Státní středisko pro vzdělávání. Pokud lze věřit Radě Evropy, úroveň byla tedy snížena z B1 na A2. Tuto informaci nešlo věrohodně ověřit. Pokud jde o občanství, vyžaduje se plynulost v lotyštině, znalost ústavy, právního systému, znalost hymny a historie. V zemi jsou poskytovány jazykové kurzy zdarma.

Lucembursko

Trvalý pobyt v Lucembursku upravuje zákon z 29. srpna 2008 o volném pohybu osob a imigraci v článcích 80 až 88. Podmínka znalosti jazyka se nestanovuje. O roku 2008 je k získání občanství vyžadován test z lucemburštiny na úrovni A2 SERR v mluvení a na úrovni B1 v poslechu.

Maďarsko

Trvalý pobyt upravuje v Maďarsku vládní nařízení o přijímání a právech na pobyt příslušníků z třetích zemí č. 114/2007 v článcích 32 až 30, které bylo novelizováno v prosinci 2012. Jazyková podmínka k udělení trvalého pobytu není stanovena. U studentů připravujících se na studium v maďarském jazyce se předpokládá v témže zákoně získání dostatečných znalostí jazyka ke studiu. Z webových stránek se dá dohledat, že požadovaná úroveň je C1. Maďarsko vyžaduje absolvování zkoušky B1 a testu z maďarské literatury, historie, kultury, geografie a občanského práva.

Makedonie

V Makedonii platí zákon o pohybu a pobytu cizinců z roku 2006, který v ustanoveních o trvalém pobytu (87 až 90) žádnou jazykovou podmínku nestanoví. Zákon o občanství podmínku znalosti makedonštiny stanoví ve smyslu „snadné komunikace s okolím“. Další předpisy specifikují povinnost navštěvovat kurzy makedonštiny a přinést o tom potvrzení.

Malta

Stanovuje v posledních letech každoročně pravidla k trvalému pobytu v zemi. Jazykové podmínky si neklade. U občanství se vyžaduje dostatečná znalost maltského nebo anglického jazyka jen u některých budoucích občanů, kteří nemají dostatečné finanční prostředky. Úroveň se nespecifikuje.

Moldavsko

Zákon upravující trvalý pobyt v Moldavsku byl přijat 24. prosince 2010, v článku 45 se stanoví, že cizinec umí státní jazyk na uspokojivé úrovni. Úroveň není dále nijak specifikována. Rovněž získání občanství je podmíněno znalostí jazyka – rozumí konverzaci, úředním informacím, je schopen diskutovat o společenských tématech, umí napsat pojednání o tématu ze společenského života. Úroveň podle SERR není specifikována.

Německo

Německý zákon o trvalém pobytu byl přijat 30. července 2004, ale je stále pozměňován. Nejdůležitější novela byla z roku 2013. V článku 9 se stanoví, že cizinec musí mít dostatečné znalosti německého jazyka, znalost právního a sociálního systému a životních podmínek v Německu, které může například získat pomocí integračního kurzu. Zpřesňující nařízení potom stanovuje úroveň na B1. Migrantům je stanovena povinnost absolvovat až 900 hodin kurzu jazyka a až 45 hodin orientačního kurzu zaměřeného na občanství. Kurz je možné zkrátit na 430 hodin, kdy 400 hodin je určeno výuce jazyka, 30 hodin výuce znalostí pro účely občanství, pokud to úroveň žadatele umožňuje. Kurzy si platí migrant sám, někteří ale

dostávají sociální výpomoc. V případě úspěšného složení zkoušek je migrantovi polovina zaplacených prostředků vrácena. Po absolvování 300 hodin výuky následuje bezplatný test Deutsch für Zuwanderer, který rozděluje cizince na ty, kteří jsou na úrovni A2 a musí ještě pokračovat, a na ty, kteří už jsou na B1. Orientační test má 25 otázek, je typu multiple choice, kandidát musí zodpovědět 13 otázek. Existuje databáze 250 otázek, otázky jsou přístupné i on-line. Pro občanství už není stanovena žádná specifická jazyková úroveň, ale uchazeč musí podstoupit test, kde řeší 33 otázek výběrem ze 4 odpovědí. Je třeba zodpovědět minimálně 17 odpovědí. Test trvá 60 minut. Třicet otázek se vztahuje k tématům „Život v demokracii“, „Historie a odpovědnost“ a „Lid a společnost“. Tři otázky se vztahují ke spolkové zemi, kde se test koná. Všeobecný soupis otázek testu a související kurikulum pro kurzy představuje přehled relevantních témat. Databanka obsahuje 300 otázek, které jsou všeobecné, 10 otázek je spojeno s příslušnou spolkovou zemí.

Nizozemí

Nizozemsko vyjadřuje své požadavky integračního typu na trvalý pobyt ve zvláštním zákoně o občanské integraci. Poslední změna pochází z 1. ledna 2015. Na základě tohoto aktu musí cizinec ovládat holandsčinu na úrovni B1, dále musí absolvovat zkoušku ze znalostí o holandské společnosti a zkoušku z orientace na pracovním trhu, celkem se jedná o šest zkoušek (čtyři řečové dovednosti + dva testy z reálií). Cizinec si platí zkoušky i přípravu sám. Pokud neprokáže znalosti holandsčiny na B2, je návštěva integračního kurzu povinná. Zkoušky a výuku zajišťuje místní samospráva. Zatímco u trvalého pobytu byl požadavek jazykové znalosti zvýšen, u občanství přetrvává zatím úroveň A2, zřejmě proto, že byla dříve vyžadována k získání trvalého pobytu. Absolvování integračního kurzu je nyní již povinné.

Norsko

Upravuje trvalý pobyt jednak v zákoně o migraci (článek 62) z 1. ledna 2010, který byl pozměněn v roce 2014, a jednak prováděcími předpisy o migraci (kapitola 11) z téže doby. Jazykové podmínky nicméně upravuje speciální zákon o vstupním programu a norském jazyku, zde je důležitý zejména článek 17. Do 1. ledna 2012 museli žadatelé absolvovat povinně 250 hodin výuky norštiny a 50 hodin konzultací společenského systému. Od 1. ledna 2012 musí povinně absolvovat 550 hodin jazyka a 50 hodin konzultací. Původní požadavek zůstává u pracovníků mimo Unii a jejich rodinných příslušníků. Kurzy zajišťují místní střediska pro celoživotní vzdělávání, různé asociace, vysoké školy i soukromníci, kteří ale musejí mít speciální certifikát. Kurzy nemusí absolvovat ti, kteří mají odpovídající znalosti norského jazyka nebo laponštiny přinejmenším na úrovni A2 SERR. Pokud jde o občanství, vyžaduje se od 1. září 2008 absolvování alespoň 300 hodin norského jazyka nebo laponštiny, nebo ovládnutí některého ze skandinávských jazyků, aby cizinec mohl studovat na vysoké škole. Od 1. ledna 2014 je dále vyžadována zkouška o norské společnosti, zákonech a historii.

Polsko

Zákon o cizincích, který upravuje trvalý pobyt, byl naposledy pozměněn 12. prosince 2013. Trvalý pobyt není vázán na znalost polského jazyka. U občanství se vyžaduje znalost polského jazyka, nicméně explicitní požadavek není nikde uveden, protože nejnižší státní zkouška z polštiny je na úrovni B1, dovozuje se, že by to měla být úroveň B1 SERR.

Portugalsko

Trvalý pobyt v Portugalsku je upraven v zákoně č. 23/2007 o vstupu cizinců na vnitrostátní území Portugalska, jejich pobytu na území, opuštění území a vyhoštění. Konkrétně čl. 80 písm. e) vyžaduje základní znalost portugalského jazyka. Za základní znalost se považuje úroveň A2 SERR. Doporučuje se složit zkoušku CILPE vyvinutou Lisabonskou univerzitou. Od testu jsou osvobozeny osoby, které získaly odpovídající a vyšší diplomy z portugalštiny jako cizího jazyka. V podstatě stejná pravidla platí i pro získání občanství.

Rakousko

Trvalý pobyt v Rakousku je upraven zákonem o usídlování a pobytu z roku 2005, jenž byl však mnohokrát novelizován a kde se v článku 14b stanoví jako jedna z podmínek splnění modulu 2 integrační smlouvy, přičemž je nutné připomenout, že migrant musí nejdříve splnit modul 1 v rámci prvních 2 let pobytu. Zároveň v článku 21 se specifikují příslušné znalosti němčiny.

Modul 1 spočívá v získání znalostí německého jazyka na úrovni A2. Modul 1 lze splnit návštěvou integračního kurzu Rakouského integračního fondu a úspěšně zakončit studium tam nebo složit příslušnou zkoušku na úrovni A2 (Osterreichisches Sprachdiplom, Goethe-Institut nebo Telc). Výuku a zkoušky si platí migrant sám, při úspěšném splnění má nárok na úhradu 50 % nákladů (nicméně strop je 750 eur), pokud vše splní za 18 měsíců. Pro A2 se nabízí výuka 300 hodin v integračních kurzech. Pro lidi, kteří potřebují studovat více, je nabízen nejdříve alfabetizační kurz s dotací 75 hodin, který musí být ukončen do jednoho roku, pak se splnění modulu 1 prodlužuje na 3 roky. Následující modul 2 je určen k trvalému pobytu, vyžaduje jazykové znalosti na úrovni B1. Připomeňme, že k získání občanství se již nevyžadují žádné vyšší jazykové znalosti, ale vykonání testu, který zahrnuje 3 okruhy: demokratický řád, dějiny Rakouska a dějiny příslušné spolkové země / Vídně. Z každého okruhu je 6 otázek (celkem tedy 18 otázek). Typ testu je tříložkový multiple choice.

Rumunsko

Status cizinců v Rumunsku řeší vyhláška z 26. června 2007. Vyhláška nestanoví žádné jazykové podmínky pro trvalý pobyt v Rumunsku. Připomeňme, že zákon o občanství vyslovuje požadavek znalosti rumunského jazyka a kultury. Dokazuje se absolvováním kurzů a certifikáty. Z dostupných právních textů nevyplývá, že by byla stanovena nějaká konkrétní úroveň.

Rusko

Ruský zákon o legálním statutu občanů cizích států v Ruské federaci z roku 2002 nezmiňuje v pasážích o trvalém pobytu nutnost znalosti ruštiny jako podmínku k udělení trvalého pobytu. Naopak občanství je podmíněno znalostí ruštiny. Vyžaduje se znalost ruštiny na A2.

Řecko

Na základě zákona 3386/2005, který byl již mnohokrát novelizován, se k dlouhodobému pobytu v Řecku (čl. 44 až 52) vyžaduje absolvování zkoušky z řeckého jazyka na úrovni A2 a předtím povinné studium

řeckého jazyka v rozsahu 150 hodin jazyka a 25 hodin výuky o řecké kultuře a historii. Zákon o občanství vyžaduje pohovor v řečtině s úředníkem.

Slovensko

Udělování trvalého pobytu na Slovensku se řídí zákonem o pobytu cizinců z 21. října 2011, který byl naposledy novelizován 20. července 2015. Podmínky k udělení trvalého pobytu jsou upraveny v čl. 42 až 50, přičemž podmínka znalosti slovenského jazyka není stanovena. Při žádosti o občanství se vyžaduje ovládání slovenského jazyka slovem a písmem a všeobecné znalosti o Slovenské republice. Ověřuje se pohovorem, hlasitým přečtením článku z novin a napsáním obsahu přečteného článku. Ovládání posuzuje tříčlenná komise stanovená krajem, velvyslancem nebo konzulem.

Slovinsko

Ve Slovinsku neexistuje žádná jazyková podmínka k udělení trvalého pobytu ani po odhlasování nového zákona, který začal platit od 1. ledna 2015. Cizincům se nicméně nabízí neplacené kurzy slovinského jazyka v rozsahu 180 nebo 120 hodin. Jejich absolventi se také mohou přihlásit ke zkoušce z jazyka zdarma. U občanství je podmínkou ovládání slovinského jazyka na úrovni B1.

Spojené státy americké

Článek 216 zákona o migraci a státní příslušnosti nezmiňuje žádnou jazykovou podmínku pro trvalý pobyt ve Spojených státech. Podmínkou k získání občanství je jazyková podmínka – žadatel musí být schopen číst, psát a mluvit anglicky – a znalostní podmínka – musí znát informace o historii USA a vládě. Jazyková zkouška má 3 součásti: čtení, psaní a mluvení. Dovednost mluvení je ověřena úředníkem USCIS (U. S. Citizenship and Immigration Service) při pohovoru u přihlášky. U čtení se ověřuje schopnost přečíst správně jednu ze tří vět a u psaní napsat správně jednu ze tří vět. Znalostní test obsahuje sto příslušných otázek. Otázky se týkají historie a politického systému. Během hovoru s úředníkem stejné organizace tento vybere deset otázek ze seznamu. Je nutné odpovědět správně přinejmenším na šest otázek.

Srbsko

Srbský zákon upravující trvalý pobyt je z února 2008, v článku 37 o trvalém pobytu tento zákon nestanoví žádnou jazykovou podmínku. Naopak k získání srbského občanství je nutné znát srbský jazyk a cyrilici, dále znát právní řád, zvyky a srbskou kulturu. Úroveň není blíže specifikována.

Španělsko

Udělování trvalého pobytu ve Španělsku se řídí čl. 32 organického zákona 4/2000 ze dne 11. ledna o právech a svobodách cizinců ve Španělsku a jejich společenské integraci a čl. 147 až 150 prováděcího předpisu k organickému zákonu schválenému královským dekretem 557/2011 ze dne 20. října. Mezi podmínkami není uvedena žádná, která by se vztahovala k jazykovým znalostem či reáliím. Žádná taková podmínka se nevztahuje ani na osoby, které žádají o vstup do země. Zkoušce ze španělštiny na úrovni A2

a zkoušce z ústavněprávních a sociokulturních znalostí o Španělsku se od roku 2015 podrobují žadatelé o občanství.

Švédsko

Ve Švédsku nejsou stanoveny žádné jazykové podmínky pro získání trvalého pobytu ani občanství. Nicméně migrantům jsou nabízeny bezplatné jazykové kurzy, které platí místní komunity, kde migranti žijí. Kurzy by ideálně měly vést až k získání úrovně B1 SERR. Kurzy nejsou povinné.

Švýcarsko

Udělování trvalého pobytu vychází z federálního zákona o cizincích z 1. ledna 2008, který byl naposledy novelizován 1. října 2015, čl. 4 odst. 4 a zdůrazňuje nezbytnost znalosti společnosti a způsobu života a znalost vnitrostátního jazyka, ve čl. 34 odst. 4 zmiňuje jako podmínku trvalého pobytu znalost vnitrostátního jazyka, č. 54 odst. 1 zmiňuje, že povolení k pobytu může být spojeno s povinností účastnit se jazykového nebo integračního kurzu. Tato povinnost může být stanovena v tzv. smlouvě o integraci. Obecné podmínky konkretizuje Nařízení o přijímání, pobytu a výkonu výdělečné činnosti ze dne 1. ledna 2008, které bylo naposledy novelizováno 1. ledna 2016, kde čl. 62 odst. 1 písm. b stanoví pro trvalý pobyt znalost vnitrostátního jazyka, jímž se mluví v místě bydliště minimálně na úrovni A2 SERR, v odůvodněných případech mohou být vzaty v úvahu znalosti jiného vnitrostátního jazyka. Pokud jde o jednotlivé kantonální úřady, mohou požadavek ohledně úrovně znalostí zvýšit (nařízení mluví o minimální úrovni), mohou také vymežit, který typ certifikátu uznávají, mohou zavést jiné podmínky vyplývající z federálního zákona. V této souvislosti lze uvést, že např. kanton Curych zvýšil požadavek na B1, kanton Ženeva vyžaduje absolvování integračního kurzu. Pokud jde o jazyky, nejčastěji se požadují pro němčinu certifikáty TELC, Goethe Institutu, ale také Österreichisches Sprachdiplom a Test für Deutsch als Fremdesprache vyvinutý TestDaF Institutem, což je testovací centrum Univerzity v Bochumu. Pokud jde o románské jazyky, jsou vyžadovány zkoušky DELF pro francouzštinu a CELI, pokud jde o italštinu.

Turecko

Turecko má nový zákon upravující trvalý pobyt z 10. dubna 2013. Tento zákon v ustanoveních o trvalém pobytu na území Turecka (čl. 42 až 45) podmínku znalosti tureckého jazyka neobsahuje. K občanství se však znalost tureckého jazyka vyžaduje, úroveň je zjišťována pohovorem.

Velká Británie

Ve Velké Británii se trvalý pobyt opírá o tzv. Immigration Rules z roku 2006, která jsou stále novelizována. Trvalý pobyt zachycují články 7 až 39. Od roku 2013 musí mít žadatel dostatečné znalosti anglického jazyka a dostatečné znalosti o životě ve Velké Británii. Žadatelé o trvalý pobyt musí tedy absolvovat test „Life in the UK“ (ve Walesu nebo Skotsku lze teoreticky konat test v příslušných jazycích). Nezbytné jsou jazykové znalosti, pro trvalý pobyt musí mít žadatel úroveň B1. Žadatelé o dlouhodobá víza se bodují a musí podle svých různých důvodů pobytů prokázat znalost angličtiny, přičemž nejnižší jsou A1 nebo A2. Od 6. dubna 2015 se uznávají pouze testy vyvíjené Trinity College London a IELTS

Consortium tests. Podmínkou k získání trvalého pobytu u příbuzných a partnerů osob žijících ve Velké Británii jsou úrovně A1 nebo A2. Některá studijní víza vyžadují dokonce úroveň C1. Zkoušky konané před vstupem do Británie musí být nejdéle 2 roky staré. Obdobná pravidla jako pro získání trvalého pobytu platí i pro občanství.

Závěr

Zjištěné údaje z jednotlivých států jsem shrnula do několika tabulek níže, které ukazují na tyto hlavní čtyři tendence.

- 1) Požadovaná jazyková úroveň pro trvalý pobyt se pohybuje převážně mezi úrovní A2/B1.
- 2) Státy, které vyžadují zkoušky k trvalému pobytu, většinou už nekladou žádné jazykové požadavky ohledně občanství, naopak státy, které nepodmiňují trvalý pobyt jazykovou zkouškou, často požadují složení jazykové zkoušky k získání občanství. Její úroveň je často podobná, jako tomu je v případě trvalého pobytu.
- 3) Některé státy nevyžadují zkoušky, ale povinnou výuku jazyka. Řada států nabízí dobrovolnou výuku jazyka.
- 4) U států se projevuje tendence vedle jazykových zkoušek zavádět i různé testy z reálií, eventuálně absolvování povinné výuky k reáliím.

Státy, které nevyžadují jazykové znalosti pro trvalý pobyt	Státy s nejasnými jazykovými podmínkami	Státy, které podmiňují získání trvalého pobytu návštěvou kurzů
Albánie, Arménie, Andora, Belgie, Bulharsko, Černá Hora, Finsko, Irsko, Japonsko, Lucembursko, Malta, Polsko, Rumunsko, Rusko, Slovensko, Slovinsko, Spojené státy, Srbsko, Španělsko, Švédsko, Turecko	Bosna a Hercegovina Chorvatsko Moldávie	Francie (jazyk a reálie) Island (jazyk a reálie) Itálie (jazyk a reálie) Jižní Korea (jazyk a reálie) Makedonie (jazyk) Německo (jazyk a reálie) Nizozemí (jazyk a reálie) Norsko (jazyk a reálie) Rakousko (jazyk a reálie) Řecko (jazyk a reálie)

Úrovně SERR a zkoušky pro trvalý pobyt

Zkouška A1	Zkouška A2	Zkouška B1	Zkouška B2	Zkouška C1
Česká republika	Itálie	(Austrálie) ¹⁰	Austrálie	(Velká Británie) ¹⁶
Francie ⁹	Kanada	Dánsko	(Dánsko) ¹²	(Austrálie) ¹⁷
	Lichtenštejnsko	Estonsko	(Japonsko) ¹³	
	Litva	Kanada	Jižní Korea	
	Lotyšsko	Německo	(Kanada) ¹⁴	
	Portugalsko	Nizozemí	(Velká Británie) ¹⁵	
	Řecko	Rakousko		
	Švýcarsko	(Švýcarsko) ¹¹		
		Velká Británie		

Státy s povinnými kurzy jazyka	Státy s dobrovolnými kurzy z jazyka
Francie – 400 hodin výuky	Dánsko – 250 hodin výuky zdarma během 3 let
Island – 150 hodin výuky	Estonsko – bezplatné kurzy na úrovni A2, B1 a B2
Itálie – povinná výuka na základě integrační smlouvy	Finsko – bezplatné kurzy jazyka
Jižní Korea – 415 hodin výuky	Kanada – speciální kurzy podle potřeb migrantů
Makedonie – potvrzení o kurzu	Litva – bezplatné kurzy k úrovni A2 a B1 pro migranty
Německo – až 900 hodin výuky (600, 400 nebo 300 hodin)	Lotyšsko – bezplatné kurzy k trvalému pobytu
Norsko – 550 hodin	Slovensko – 120 až 180 hodin kurzů zdarma
Rakousko – 300 hodin (+ 75 pro analfabety)	Švédsko – bezplatné kurzy až do úrovně B1
Řecko – 150 hodin	

⁹ Během roku 2016 by měla Francie přejít na zkoušku A2 po 2 letech pobytu.

¹⁰ Jen v některých odůvodněných případech.

¹¹ Jen některé kantony, např. Curych.

¹² Pokud migranti potřebují získat dodatečné body, většinou ano, ale není to pravidelné.

¹³ Jen pro kvalifikované pracovníky přicházející do Japonska.

¹⁴ Jen u některých dlouhodobých víz.

¹⁵ Jen u některých dlouhodobých víz.

¹⁶ Jen u některých studijních pobytů.

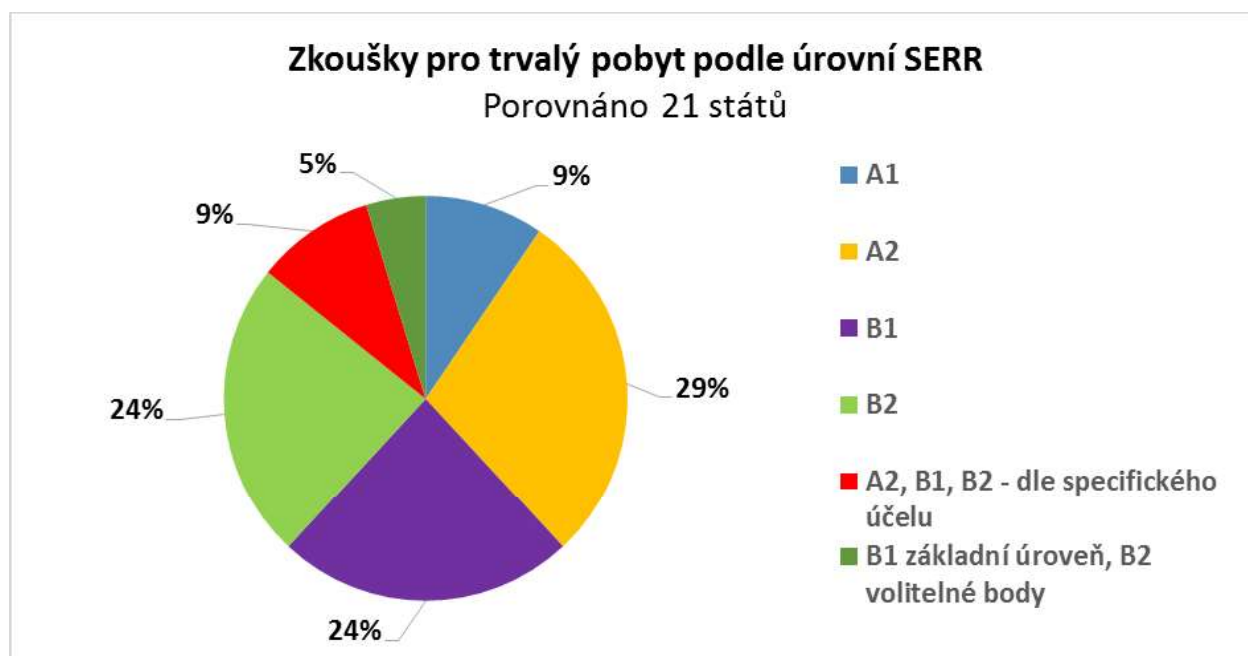
¹⁷ Jen u některých dlouhodobých pobytů specialistů.

Státy, které nepožadují jazykové znalosti k trvalému pobytu, ale požadují je k občanství		
Bez požadavků na trvalý pobyt	Občanství – konkrétní požadavek	Občanství – jazykový požadavek není konkrétně specifikován
Albánie		Základní znalost albánštiny
Arménie		Zběhlost ve vyjadřování
Andora		Jazyková integrace do andorské společnosti
Belgie	A2	
Bulharsko	B1	
Černá Hora	B1	Znalost vnitrostátního jazyka
Finsko	B1	
Japonsko		Pohovor s úředníkem ministerstva
Lucembursko	A2/B1	
Maďarsko	B1	
Makedonie		Snadná komunikace s okolím
Malta		Dostatečná znalost maltského nebo anglického jazyka
Moldavsko		Popis dovedností
Polsko	B1	
Rusko	A2	
Rumunsko		Znalost jazyka a kultury
Slovensko		Ovládnání jazyka slovem a písmem, všeobecné znalosti
Slovinsko	B1	
Srbsko		Znát srbský jazyk a cyrilici
Španělsko	A2	
Turecko		Pohovor s úředníkem

Pouze jazyková zkouška k trvalému pobytu	Jazyková zkouška a integrační výuka nebo test
Austrálie	Francie – integrační příprava, 3 kurzy
Česká republika	Chorvatsko – kultura a sociální systém, dotazník
Dánsko	Itálie – součást jazykových testů, povinné integrační znalosti
Estonsko	Jižní Korea – 50 hodin kurzu o korejské společnosti
Portugalsko	Kypr – vědomostní test o současné situaci na Kypru
	Litva – test o základech Ústavy
	Lotyšsko – kultura a státní instituce
	Německo – orientační test
	Nizozemí – 2 integrační testy
	Řecko – povinný kurz o kultuře
	(Švýcarsko) ¹⁸

Státy, kde je vyžadován k občanství speciální test

Austrálie, Dánsko, Estonsko, Chorvatsko, Kanada, Lichtenštejnsko, Lotyšsko, Maďarsko, Německo, Norsko, Rakousko, Španělsko, USA, Velká Británie

¹⁸ Podle kantonu, vyžaduje např. kanton Ženeva.

Summary

The contribution reflects the situation in the field of linguistic conditions and knowledge of host society for granting permanent residence in some European and non-European countries. The presented data is based on the legislation applicable in 2015 in 46 countries. The contribution describes in detail the language requirements for residence or citizenship. Besides, it describes the optional/compulsory integration programme in different countries. The aim is to identify emerging trends in this type of examinations. The contribution has served as a basis for decisions on the further developments of these types of examinations in Czech Republic.

Internetové zdroje (výňatek nejdůležitějších zdrojů):

Instituce

Rada Evropy, <http://www.coe.int/lang/fr> – staženo březen 2016

ALTE <http://www.alte.org> staženo březen 2016

European Union Observatory on Citizenship, <http://www.eudo-citizenship.eu> – staženo březen 2016

MIPEX (organizace zabývající se hodnocením integrační politiky ve světě) www.mipex.eu

UHNCR <http://www.refworld.org> – staženo březen 2016

Databáze právních předpisů Úřadu pro demokratické instituce a lidská práva

<http://legislation.org> – staženo březen 2016

OECD www.oecd.org/migration/ – staženo březen 2016

Jednotlivé státy

- Ministerstvo vnitra Albánie <http://www.punetebrendshme.gov.al/> – staženo březen 2016
- Parlament Arménie <http://www.parliament.am/legislation.php> – staženo březen 2016
- Ministerstvo zahraničních věcí Arménie <http://www.mfa.am> – staženo březen 2016
- Migrační oddělení Andorra <http://www.immigracio.ad> – staženo březen 2016
- Migrační oddělení a ochrana hranic Austrálie <http://www.border.gov.au> – staženo březen 2016
- Belgické právní předpisy <http://droitbelge.be> – staženo březen 2016
- Ministerstvo bezpečnosti Bosny a Hercegoviny www.vijeceministra.gov.ba – staženo březen 2016
- Bulharské právní předpisy <http://justice.government.bg> – staženo březen 2016
- Černá Hora Ministerstvo zahraničních věcí a evropské integrace www.mvpei.gov.me – staženo březen 2016
- Úřední portál pro cizince v Dánsku <http://www.nyidanmark.dk> – staženo březen 2016
- Estonský fond pro integraci a migraci www.meis.ee – staženo březen 2016
- Estonské ministerstvo vnitra <https://www.siseministerium.ee> – staženo březen 2016
- Migrační portál Finska <http://www.migri.fi> – staženo březen 2016
- Francouzské právní předpisy <http://www.legifrance.gouv.fr> – staženo březen 2016
- Francouzský úřad pro migraci a integraci www.offi.fr – staženo březen 2016
- Ministerstvo vnitra Chorvatsko www.mup.hr – staženo březen 2016
- Irské oddělení pro občanství a migraci www.inis.gov.ie – staženo březen 2011
- Islandské ředitelství pro migraci www.utl.is – staženo březen 2016
- Odbor pro občanské svobody a migraci při MV Itálie www.emniitaly.cnr.it – staženo březen 2016
- Informace pro cizince v Itálii www.imigratiestanieri.it – staženo březen 2016
- Imigrační úřad Japonska www.immi.moj.go.jp/english – staženo březen 2016
- Imigrační úřad Jižní Korey www.immigration.go.kr – staženo březen 2016
- Kanada Úřad pro občanství a migraci do Kanady www.cic.gc.ca – staženo březen 2016
- Kypr Odbor pro migraci a matriky www.mov.gov.ci – staženo říjen 2011
- Lichtenštejnsko Migrační úřad www.integration.li – staženo březen 2016
- Litva departamente pro migraci <http://www.migracia.lt> – staženo březen 2016
- Lotyšsko Státní středisko pro vzdělávání <http://www.visc.gov.lv> – staženo březen 2016
- Lucembursko Ředitelství pro migraci <http://www.guichet.public.lu> – staženo březen 2016
- Maďarsko Úřad pro migraci a státní příslušnost <http://www.bmbah.hu> – staženo březen 2016
- Makedonie Oddělení pro zahraniční věci a obchod <https://dfa.mk> – staženo březen 2016
- Malta Oddělení pro občanství a migraci <http://www.gov.mt> – staženo březen 2016

Moldávie Ministerstvo vnitra <http://www.mai.gov.md> – staženo březem 2016

Ministerstvo vnitra Německo [http://www.bmi.bund.de/Migration and Integration](http://www.bmi.bund.de/Migration%20and%20Integration) – staženo březem 2016

Německo Federální úřad pro migraci a uprchlíky www.bamf.de – staženo březem 2016

Nizozemí Oddělení pro migraci a občanství <http://www.ind.nl> – staženo březem 2016

Norsko Ředitelství pro integraci a diverzitu www.nyinorge.no – staženo březem 2016

Polsko Ministerstvo vnitra <http://www.mswia.gov.pl> – staženo březem 2016

Portugalsko Oddělení pro migraci a hraniční službu <http://www.sef.pt> – staženo březem 2016

Rakouské ministerstvo vnitra <http://www.bmi.gv.at> – březem 2016

Rakouský integrační fond <http://www.integrationsfonds.at> – staženo březem 2016

Rumunská migrační kancelář www.igi.mai.gov.ro – staženo březem 2016

Rusko Federální migrační oddělení www.mid.ru – staženo březem 2016

Řecko Ministerstvo vnitra oddělení pro migraci a sociální integraci www.ypes.gr – staženo březem 2016

Slovensko Ministerstvo vnitra <http://www.minv.sk> – staženo březem 2016

Slovinsko Ministerstvo vnitra www.mnz.gov.si – staženo březem 2016

Spojené státy USCIS <http://www.uscis.gov.naturalization> – staženo březem 2016

Srbsko Rozvojová agentura <https://ras.gov.rs> – staženo březem 2016

Španělsko Ministerstvo vnitra <http://www.interior.gob.es> – staženo březem 2016

Švédsko Úřad pro migraci www.migrationverket.se – staženo březem 2016

Švýcarský federální úřad pro migraci <https://www.sem.admin.ch> – staženo březem 2016

Turecko Generální ředitelství pro migraci www.goc.gov.tr – staženo březem 2016

Velká Británie Migrace a hranice <http://www.ukba.homeoffice.gov.uk>

Literatura

CARRERA, S. (2006): *A Comparison of Integration Programmes in the EU. Trends and Weaknesses*, Challenge Papers n°1, Bruxelles. Centre for European Policies Studies.

GSIR, S. (2006): *Les dispositifs d'apprentissage de la langue du pays d'accueil pour les primo-arrivants en Belgique, en Europe et au Québec*. Rapport destiné au Service de la langue française du Ministère de la Communauté française de Belgique. Bruxelles.

FILHON, A. (2013) *Linguistic Practices in Migration Models of Integration, Language Policies and Establishment of Social Hierarchy of Languages*. Robert Schuman Centre for Advanced Studies, San Domenico di Fiesole (FI): European University Institute, 20 pages

JOPKE, CH. (2007) *Beyond national models: Civic integration policies for immigrants in Western Europe*. *West European Politics*. Volume 30. Issue 1. p. 1-22. London: Routledge (2014) *The linguistic integration of adult migrants: from one country to another, from one language to another*. Strasbourg: Council of Europe.

SPECIFIKA VÝUKY DĚTÍ AZYLANTŮ

Mgr. Linda Doleží, Ph.D.

Bezpečnostně právní akademie (střední škola), s. r. o., Brno / Masarykova univerzita, Filozofická fakulta, Ústav českého jazyka, / AUČCJ, Praha, ČR

Klíčová slova: *Státní integrační program, Asociace učitelů češtiny jako cizího jazyka, osvojování češtiny jako druhého/cizího jazyka u dětí, posttraumatická stresová porucha, emoce*

Key words: *State Integration Programme, Association of Teachers of Czech as a Foreign Language, child acquisition of Czech as L2/foreign language, posttraumatic stress disorder, emotions*

Úvod

Činnost Asociace učitelů češtiny jako cizího jazyka (AUČCJ) v rámci výuky češtiny jako druhého/cizího jazyka pro děti azylantů a osob s udělenou mezinárodní ochranou včetně přesídlených osob, a to v oblasti výuky zastřešené Státním integračním programem a projekty „Brána češtině otevřená – komplexní podpora jazykového vzdělávání azylantů v České republice“ (EU 2011-14), „Česky s přehledem“ (EU 2012-12) a „Čeština bez hranic“ (EU 2013-08), byla představena na posledním setkání AUČCJ v prosinci roku 2015, jež bývá tradičně věnováno dětem. Zkušenosti získané v průběhu metodického vedení lektorů, kteří děti učili během výše uvedených projektů, byly prezentovány na konferenci Klíč k češtině jako cizímu jazyku, v němž byla zdůrazněna důležitost interdisciplinárního pojetí výuky češtiny jako druhého/cizího jazyka pro děti a naprostá nevyhnutelnost kvalifikace lektorů a dalších účastníků (nejen) vyučovacího procesu právě v tomto směru. V tomto příspěvku bych ráda na předchozí prezentace navázala a zdůraznila některá specifika týkající se výukového procesu dětí azylantů a osob s udělenou mezinárodní ochranou. Jistým způsobem se opět dotkneme interdisciplinarity a vzdělávání lektorů, neboť děti právě této specifické skupiny potřebují velmi citlivé a vědomé provázení na své cestě za osvojením si češtiny jako druhého/cizího jazyka.

Čeština jako druhý/cizí jazyk

U dětí výše zmíněné cílové skupiny může být osvojování jazyka velmi komplikovanou záležitostí. Přestože se mnohdy narodí v cílové zemi, vyrůstají v izolaci a s jazykem země se setkávají až ve školních zařízeních, což je samozřejmě pozdě, a přináší to spoustu potíží a překážek. Za normálních okolností by však tyto děti měly být považovány za bilingvní. Takto popisuje situaci uprchlíků v Kanadě Paradis(ová) (2011, s. 222). Autorka zmiňuje jako jeden z důležitých externích faktorů bohatost inputu, tedy dat, z nichž dítě čerpá nutné podklady pro osvojování jazyka. Není pochyb, že se dítě učí druhému/cizímu jazyku s jakousi lehkostí, pokud vyrůstá v prostředí, v němž je s cílovým jazykem dostatečně konfrontováno. Pokud tomu tak není, z osvojování se stává již méně přirozený proces, do nějž vstupuje stále více faktorů, které na něj mají vliv, a to zejména u dětí, které do cílové země přijdou později, tzn. nenarodí se v ní. Ani raný příjezd do cílové země ještě neznamená užívání jazyka. Věk příjezdu ani délka pobytu samy o sobě neslouží jako spolehlivé prediktory zejména kvůli již zmíněné sociální izolaci, s níž se děti často potýkají. Průcha (2011) uvádí studii osvojování holandské češtiny jako druhého jazyka u tureckých dětí žijících v Holandsku ve věku 5,1 až 5,9 let. Uvádí, že silnější jazyk je, přestože děti chodí